

LATVIJAS REPUBLIKAS MINISTRU KABINETS

2020. gada ____.
Rīgā

Noteikumi Nr. ____
(prot. Nr. ____ §)

**Noteikumi par atkritumu dalītu savākšanu, sagatavošanu atkārtotai
izmantošanai, pārstrādi un materiālu reģenerāciju**

*Izdoti saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likuma
7. panta pirmās daļas 6. punktu, 20. panta trešo,
ceturto, piekto, septīto un astoņi prim daļu*

1. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka:

- 1.1. prasības plāna saturam, lai pagarinātu termiņus sadzīves atkritumu sagatavošanai atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un materiālu reģenerācijas mērķu sasniegšanai (turpmāk – pagarināšanas plāns);
- 1.2. prasības atkritumu dalītai savākšanai;
- 1.3. atkritumu kategorijas un termiņu sadzīves atkritumu, tai skaitā vismaz papīra, metāla, plastmasas, stikla, tekstilmateriālu, sadzīvē radušos bīstamo atkritumu un bioloģisko atkritumu, atsevišķai savākšanai pašvaldības administratīvajā teritorijā;
- 1.4. atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai, pārstrādes un materiālu reģenerācijas mērķus;
- 1.5. atkārtoti izmantojamu, pārstrādājamu vai reģenerējamu būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumu veidus, atkārtotas izmantošanas, pārstrādes vai materiālu reģenerācijas daudzumu svara vienībās un termiņu;
- 1.6. prasības atkārtotai izmantošanai paredzēto atkritumu un pārtikas atkritumu daudzumam svara vienībās noteikšanai;
- 1.7. kritērijus, atbilstoši kuriem novērtē atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai, pārstrādes un materiālu reģenerācijas mērķu sasniegšanu.

2.Nosacījumi atkritumu dalītai vākšanai

2. Atkritumus vāc dalīti un nesajauc ar citiem atkritumiem vai citiem materiāliem, kam ir atšķirīgas īpašības, lai atvieglotu vai uzlabotu atkritumu sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādi vai citas reģenerācijas darbības.
3. Pašvaldība sadarbībā ar atkritumu apsaimniekotājiem, kas izraudzīti saskaņā ar normatīvajiem aktiem par atkritumu apsaimniekošanu, organizē dalītu sadzīves atkritumu savākšanu savā administratīvajā teritorijā atbilstoši atkritumu apsaimniekošanas valsts plānam, atkritumu apsaimniekošanas reģionālajiem plāniem un normatīvajiem aktiem par atkritumu savākšanas un šķirošanas vietām:
 - 3.1. izveido, uztur un pilnveido dalītas savākšanas sistēmu šādām atkritumu kategorijām:
 - 3.1.1. papīru saturoši atkritumi;
 - 3.1.2. metālu saturoši atkritumi;
 - 3.1.3. plastmasu saturoši atkritumi;
 - 3.1.4. stiklu saturoši atkritumi;
 - 3.2. izveido dalītas savākšanas sistēmu bioloģiskajiem atkritumiem:
 - 3.2.1. līdz 2020. gada 31. decembrim, ja sadzīves atkritumu poligonā, kurā tiek apglabāti pašvaldības administratīvajā teritorijā savāktie sadzīves, tai skaitā bioloģiski noārdāmie atkritumi, tiek nodrošināta vai ne vēlāk kā 2022. gadā tiks uzsākta bioloģiski noārdāmo atkritumu reģenerācija vai pārstrāde atbilstoši sadzīves atkritumu poligona darbībai izsniegtajai atļaujai piesārņojošās darbības veikšanai;
 - 3.2.2. līdz 2023. gada 31. decembrim, ja sadzīves atkritumu poligonā, kurā tiek apglabāti pašvaldības administratīvajā teritorijā savāktie sadzīves, tai skaitā bioloģiski noārdāmie atkritumi, nav nodrošināta vai 2022. gadā nevarēs tikt uzsākta bioloģiski noārdāmo atkritumu reģenerācija vai pārstrāde atbilstoši sadzīves atkritumu poligona darbībai izsniegtajai atļaujai piesārņojošās darbības veikšanai;
 - 3.3. izveido dalītas savākšanas sistēmu tekstilmateriāliem līdz 2024.gada 31.decembrim.
 - 3.4. izveido dalītas savākšanas sistēmu sadzīves bīstamajiem atkritumiem līdz 2024.gada 31.decembrim.

3. Atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai, pārstrādes un materiālu reģenerācijas mērķi un kritēriji

4. Pašvaldība, atkritumu apsaimniekotājs, kas izraudzīts saskaņā ar normatīvajiem aktiem par atkritumu apsaimniekošanu, un atkritumu apsaimniekotājs, kurš veic atkritumu sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādi vai materiālu reģenerāciju, nodrošina sadzīves atkritumu, tai skaitā vismaz papīra, metāla, plastmasas, stikla, tekstilmateriālu, sadzīvē radušos bīstamo atkritumu un bioloģisko atkritumu, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādi vai materiālu reģenerāciju (izņemot enerģijas reģenerāciju un atkritumu pārstrādi materiālos, kurus paredzēts izmantot kā degvielu):
 - 4.1. vismaz līdz 50% (pēc svara) no kalendāra gadā radītā sadzīves atkritumu daudzuma;
 - 4.2. līdz 2024. gada 31. decembrim - vismaz līdz 55% (pēc svara) no kalendāra gadā radītā sadzīves atkritumu daudzuma;
 - 4.3. līdz 2029. gada 31. decembrim - vismaz līdz 60% (pēc svara) no kalendāra gadā radītā sadzīves atkritumu daudzuma;
 - 4.4. līdz 2034. gada 31. decembrim - vismaz līdz 65% (pēc svara) no kalendāra gadā radītā sadzīves atkritumu daudzuma.
5. Būvdarbu veicēji, kuru saimnieciskās darbības rezultātā rodas šo noteikumu 1.pielikumā minētie būvniecības atkritumi, kas nav bīstami atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kas padara atkritumus bīstamus, un atkritumu apsaimniekotāji, kuri sagatavo būvniecības atkritumus atkārtotai izmantošanai, veic to pārstrādi vai materiālu reģenerāciju, tai skaitā izmanto izrakto tilpju aizpildīšanai, un nodrošina, ka katru gadu līdz 70 % (pēc svara) no kopējā kalendāra gadā radītajiem būvniecības un būvju nojaukšanas atkritumiem (1.pielikums) tiek sagatavoti un atkārtoti izmantoti vai pārstrādāti, vai arī tiek veikta minētajos atkritumos esošo materiālu reģenerācija, tai skaitā izmantošana izrakto tilpju aizpildīšanai.
6. Šo noteikumu izpratnē izrakto tilpju aizpildīšana ir jebkāda reģenerācija darbība, lai piemērotus nebīstamus atkritumus izmantotu izrakto teritoriju atjaunošanai vai inženiertehniskām vajadzībām ainavu veidošanā vai būvniecībā. Personas, kuras izmanto atkritumus izrakto tilpju aizpildīšanai, nodrošina, ka:

- 6.1. ar atkritumiem, kurus izmanto izrakto tilpju aizpildīšanai, aizstāj materiālus, kuri nav atkritumi;
- 6.2. atkritumi, kurus izmanto izrakto tilpju aizpildīšanai, ir piemēroti iepriekš minētajiem nolūkiem;
- 6.3. atkritumu, kurus izmanto izrakto tilpju aizpildīšanai, daudzums ir ierobežots līdz daudzumam, kas ir absolūti nepieciešams, lai sasniegtu minētos nolūkus.
7. Izrakto tilpju aizpildīšanai ir atļauts izmantot šo noteikumu 1. pielikuma 1. punktā minētos atkritumus.
8. Šo noteikumu izpratnē materiālu reģenerācija ir jebkura atkritumu reģenerācijas darbība, tajā skaitā, atkritumu sagatavošana atkārtotai izmantošanai, pārstrāde un izmantošana izrakto tilpju aizpildīšanai. Par materiālu reģenerāciju neuzskata enerģijas reģenerāciju un atkritumu pārstrādi materiālos, kurus izmanto kā kurināmo vai citiem enerģijas reģenerācijas veidiem.
9. Šo noteikumu 4. punktā minētie atkritumu apsaimniekotāji aprēķina atkārtotai izmantošanai sagatavotu, pārstrādātu vai materiālu reģenerācijai pakļautu sadzīves atkritumu svaru.
10. Lai aprēķinātu šo noteikumu 4.2., 4.3., 4.4. apakšpunktā un 5. punktā minēto mērķu izpildi:
 - 10.1. šo noteikumu 4. punktā minētie atkritumu apsaimniekotāji aprēķina atkārtotai izmantošanai sagatavoto sadzīves atkritumu masu kā to produktu vai produktu sastāvdaļu masu, kas kļuvuši par sadzīves atkritumiem un kam veiktas visas nepieciešamās pārbaudes, tīrīšanas vai remonta darbības, kuras nodrošina to atkārtotu izmantošanu bez tālākas šķirošanas vai apstrādes;
 - 10.2. šo noteikumu 4. punktā minētie atkritumu apsaimniekotāji pārstrādāto sadzīves atkritumu svaru aprēķina kā sadzīves atkritumu masu, kura tiek ievadīta atkritumu pārstrādes procesā, kurā atkritumu materiāli tiek faktiski pārstrādāti produktos, materiālos vai vielās, no kuras pirms tam visu nepieciešamo pārbaudīšanas, šķirošanas un citu iepriekšējo darbību rezultātā ir atdalīti tādi atkritumu materiāli, kuru pārstrāde nav paredzēta attiecīgajā pārstrādes procesā, lai nodrošinātu augstu pārstrādes kvalitāti;
 - 10.3. pārstrādāto sadzīves atkritumu daudzumu svara vienībās aprēķina tajā brīdī, kad sadzīves atkritumi tiek ievadīti pārstrādes procesā. Pārstrādāto sadzīves atkritumu daudzumu svara vienībās var

mērīt arī tad, kad pabeigtas jebkuras sadzīves atkritumu šķirošanas darbības, ja:

10.3.1. šķirošanas rezultātā iegūtie sadzīves atkritumi tiek pēc tam pārstrādāti;

10.3.2. tādu materiālu vai vielu daudzumi svara vienībās, kuri tiek atdalīti turpmākās darbībās, kas paredzētas pirms pārstrādes, un kuri pēc tam netiek pārstrādāti, netiek ieskaitīti tajā atkritumu daudzumā, par ko ziņots kā par pārstrādātu;

10.4. bioloģiski noārdāmu sadzīves atkritumu daudzumu svara vienībās, kas nonāk anaerobā vai aerobā pārstrādes procesā, var ieskaitīt kā pārstrādātu, ja minētās pārstrādes rezultātā ir iegūts komposts, digestāts vai cits materiāls, kuram ir līdzīgs pārstrādātā satura daudzums svara vienībās salīdzinājumā ar pārstrādes procesā ievadīto materiālu, un kuru izmantos kā pārstrādātu produktu, materiālu vai vielu. Ja iegūto materiālu izmanto iestrādāšanai augsnē, to ieskaita kā pārstrādātu tikai tad, ja šādas izmantošana rada ekoloģiskus vai lauksaimniecības uzlabojumus;

10.5. no sadzīves atkritumiem iegūtu materiālu daudzumu svara vienībās, kam sagatavošanas darbības rezultātā pirms to pārstrādes vairs nepiemēro atkritumu statusu atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kuras padara atkritumus bīstamus, var skaitīt kā pārstrādātus ar nosacījumu, ka šādi materiāli ir paredzēti turpmākai pārstrādei produktos, materiālos vai vielās izmantošanai sākotnējam mērķim vai citiem mērķiem. Šo noteikumu 5.punktā minēto mērķu aprēķināšanai neieskaita materiālus, kam vairs nepiemēro atkritumu statusu atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kuras padara atkritumus bīstamus, kurus paredzēts izmantot kā kurināmo vai citu līdzekli enerģijas ražošanai, vai sadedzināt, izmantot izrakto tilpju aizbēršanai vai apglabāšanai poligonos;

10.6. kopējā atkārtotai izmantošanai sagatavoto, pārstrādāto vai atkritumu svarā iekļauj arī to Latvijā radīto atkritumu svaru, kas nosūtīti uz citu Eiropas Savienības dalībvalsti, lai tos sagatavotu atkārtotai izmantošanai, pārstrādei vai izrakto tilpju aizpildīšanai.

11. Atkritumus, kas eksportēti vai izvesti no Latvijas, lai tos sagatavotu atkārtotai izmantošanai vai pārstrādātu, šo noteikumu 4.2., 4.3., 4.4. apakšpunktā un 5.punktā minēto mērķu sasniegšanā var ieskaitīt

tikai tad, ja ir veikta to uzskaitē atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu pārvadājumu uzskaiti un ja atkritumu nosūtītājs var atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (EK) Nr.1013/2006 par atkritumu sūtījumiem (turpmāk – Regula Nr.1013/2006) pierādīt, ka atkritumu sūtījums atbilst Regulas Nr.1013/2006 prasībām un ka atkritumu sagatavošana atkārotai izmantošanai vai pārstrādei valstī, kas nav Eiropas Savienības dalībvalsts, ir notikusi atbilstīgi nosacījumiem, kas ir līdzvērtīgi prasībām attiecīgajos Eiropas Savienības tiesību aktos vides jomā.

12. Atkritumu sagatavošanu reģenerācijai vai apglabāšanai neuzskata par galīgu atkritumu pārstrādi vai citu galīgu materiālu reģenerācijas darbību.
13. Šo noteikumu 5.punktā minētās personas nodrošina, ka aizbēršanai un citām materiālu reģenerācijas darbībām izmantoto atkritumu daudzumu svara vienībās uzskaita atsevišķi no to atkritumu daudzuma svara vienībās, kas sagatavoti atkārtotai izmantošanai vai pārstrādāti.
14. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (turpmāk – ministrija) katru gadu 10 mēnešu laikā pēc pārskata gada beigām, izmantojot atbilstoši normatīvajiem aktiem par vides aizsardzības oficiālās statistikas un piesārņojošās darbības pārskata veidlapām sniegto informāciju, aprēķina valstī kopumā un katrā pašvaldības administratīvajā teritorijā:
 - 14.1. radīto sadzīves atkritumu daudzumu svara vienībās;
 - 14.2. atkārtotai izmantošanai sagatavoto, pārstrādāto un materiālu reģenerācijai pakļauto sadzīves atkritumu masu;
 - 14.3. atkārtotai izmantošanai sagatavoto, pārstrādāto un materiālu reģenerācijai pakļauto sadzīves atkritumu daudzumu svara vienībās attiecību pret radīto sadzīves atkritumu daudzumu svara vienībās un izsaka to procentos.
15. Šo noteikumu 4.2., 4.3. vai 4.4. apakšpunktā noteiktais atkritumu sagatavošanas, pārstrādes un materiālu reģenerācijas mērķis ir sasniegts, ja šo noteikumu 10. punktā veikto aprēķinu rezultātā iegūtais rādītājs ir vienāds vai lielāks par šo noteikumu 4.2., 4.3. un 4.4. apakšpunktā noteikto atkritumu sagatavošanas, pārstrādes un materiālu reģenerācijas mērķi.
16. Ministrija, pamatojoties uz šo noteikumu 10. punktā veiktajiem aprēķiniem, informē pašvaldību, vai tā ir nodrošinājusi šo noteikumu 4.2., 4.3. un 4.4. apakšpunktā minētā mērķa izpildi.

17. Ministrija izvērtē, vai sadzīves atkritumu sagatavošana atkārtotai izmantošanai, pārstrāde un materiālu reģenerācija sasniedz šo noteikumu 4.2., 4.3. un 4.4. apakšpunktā noteiktos mērķus.
18. Ministrija pēc šo noteikumu 17. punktā veiktā izvērtējuma par sadzīves atkritumu sagatavošana atkārtotai izmantošanai, pārstrādes un materiālu reģenerācijas mērķu atbilstību šo noteikumu 4.2., 4.3. un 4.4. apakšpunktā noteiktajam katru gadu 12 mēnešu laikā pēc pārskata gada beigām publicē savā tīmekļvietnē attiecīgu sarakstu, iekļaujot tajā pašvaldības un atkritumu apsaimniekotājus, kas izraudzīti saskaņā ar normatīvajiem aktiem par atkritumu apsaimniekošanu un atkritumu apsaimniekotāji, kas veic atkritumu sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādi vai reģenerāciju, kuri minētos mērķus nav sasnieguši.

4.Prasības pagarināšanas plāna saturam

19. Ja ministrija, pamatojoties uz šo noteikumu 10.punktā veikto aprēķinu rezultātiem, konstatē, ka šo noteikumu 4.2., 4.3. un 4.4.punktā minētais mērķis valstī nav sasniegts, ministrija sagatavo pagarināšanas plānu iesniegšanai Eiropas Komisijā atbilstoši šo noteikumu 2. pielikumam, lai pagarinātu termiņus sadzīves atkritumu sagatavošanas atkārtotai izmantošanai, pārstrādes un materiālu reģenerācijas mērķu sasniegšanai vismaz 24 mēnešus pirms 2024. gada 31. decembra, 2029.gada 31.decembra vai 2034.gada 31.decembra.
20. Ja Eiropas Komisija apstiprina šo noteikumu 19. punktā minēto pagarināšanas plānu, šo noteikumu 4. punktā minētās personas nodrošina sadzīves atkritumu, tai skaitā vismaz papīra, metāla, plastmasas, stikla, tekstilmateriālu, sadzīvē radušos bīstamo atkritumu un bioloģisko atkritumu, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādi vai materiālu reģenerāciju (izņemot enerģijas reģenerāciju un atkritumu pārstrādi materiālos, kurus paredzēts izmantot kā degvielu):
 - 20.1.līdz 2024. gada 31. decembrim - vismaz līdz 50% (pēc svara) no kalendāra gadā radītā sadzīves atkritumu daudzuma;
 - 20.2.līdz 2029. gada 31. decembrim - vismaz līdz 55% (pēc svara) no kalendāra gadā radītā sadzīves atkritumu daudzuma;
 - 20.3.līdz 2034. gada 31. decembrim - vismaz līdz 60% (pēc svara) no kalendāra gadā radītā sadzīves atkritumu daudzuma.

5. Prasības atkārtotai izmantošanai paredzēto atkritumu un pārtikas atkritumu daudzuma noteikšanai

21. Atkritumu atkārtotai izmantošanai paredzēto atkritumu daudzumu svara vienībās noteikšanai izmanto šādas metodes:
 - 21.1. tiešie atkritumu atkārtotas izmantošanas mērījumi;
 - 21.2. masas bilance;
 - 21.3. anketēšana un intervijas;
 - 21.4. dienasgrāmatas un reģistrācija.
22. Ministrija vismaz reizi trijos gados nodrošina atkārtotai izmantošanai paredzēto atkritumu apjoma noteikšanu, tai skaitā vismaz par tekstila izstrādājumiem, elektriskajām un elektroniskajām iekārtām, mēbelēm, būvniecības materiāliem un produktiem izmantojot vienu vai vairākas šo noteikumu 21. punktā minētās metodes.
23. Ministrija vismaz reizi trijos gados nodrošina, ka tiek veikta pārtikas atkritumu daudzuma svara vienībās noteikšana šādos pārtikas piegādes ķēdes posmos - primārajā ražošanā, pārstrādē un ražošanā, restorānos un ēdināšanas pakalpojumos, mājsaimniecībās izmantojot vienu vai vairākas šo noteikumu 21. punktā minētās metodes.
24. Pārtikas ražošanas, pārtikas pārstrādes un izgatavošanas, mazumtirdzniecības un citu pārtikas sadales kanālu, restorānu un sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumi, kā arī pašvaldības sadarbībā ar atkritumu apsaimniekotājiem, kas izraudzīti saskaņā ar normatīvajiem aktiem par atkritumu apsaimniekošanu un atkritumu apsaimniekotājs, kurš veic atkritumu sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādi vai materiālu reģenerāciju, pēc ministrijas vai tās pilnvarotas personas pieprasījuma sniedz informāciju par radīto pārtikas atkritumu daudzumu svara vienībās.

Noslēguma jautājumi

25. No 2027. gada 1. janvāra sadzīvē radušos bioloģiskos atkritumus, kas nonāk aerobā vai anaerobā apstrādē, var uzskatīt kā pārstrādātus tikai tad, ja tie ir dalīti savākti vai nodalīti to rašanās vietā atbilstoši šo noteikumu 3.2. apakšpunktam.
26. Šo noteikumu 22. un 23. punktā minētos mērījumus pirmo reizi veic 2022. gadā.

27. Atzīt par spēku zaudējušiem Ministru kabineta 2013. gada 17. aprīļa noteikumus Nr. 184 “Noteikumi par atkritumu dalītu savākšanu, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādi un materiālu reģenerāciju”.

Informatīva atsauce uz Eiropas Savienības direktīvu

Noteikumos iekļautas tiesību normas, kas izriet no:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 19.novembra Direktīvas 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu;
- 2) Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīvas 2018/851/ES, ar ko groza Direktīvu 2008/98 par atkritumiem.

Ministru prezidents

A. K. Kariņš

Vides aizsardzības un reģionālās
attīstības ministrs

J. Pūce